

МИСТЕЦЬКІ ВЗАЄМИНИ МИРОСЛАВА АНТОНОВИЧА І ЙОСИПА ГОШУЛЯКА – ВІДОМИХ МУЗИКАНТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

УДК 7.071.2(477)(092)

Олександр Німилович, доцент кафедри музикознавства та фортепіано,
член Національної спілки композиторів України
Людомір Філоненко, доктор філософії, завідувач кафедри музикознавства та фортепіано
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка,
член Національної спілки композиторів України,
голова Дрогобицького осередку НТШ (музикознавчо-фольклористична комісія)

МИСТЕЦЬКІ ВЗАЄМИНИ МИРОСЛАВА АНТОНОВИЧА І ЙОСИПА ГОШУЛЯКА – ВІДОМИХ МУЗИКАНТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

У статті проаналізовано творчу співпрацю музиканта-диригента Мирослава Антоновича зі співаком Йосипом Гошуляком.

Ключові слова: мистецькі взаємини, митці української діаспори, хорова і вокальна музика.

Літ. 14.

Актуальність проблеми. Історію кожного народу, як правило, творять людські долі, вони примножують його національні досягнення, культуру й, загалом – це неоціненний скарб всесвітньої історії. У пропонованому дослідженні йдеться про носіїв долі, які просвітлюють променем своєї творчості й таланту серця людей в Україні та поза її межами. Важливим у цьому постає талановитий труд вченого і диригента Мирослава Антоновича і пильна праця у справі написання історії власного життя володаря феноменального голосу, оперного співака Йосипа Гошуляка та їх мистецька співпраця впродовж багатьох років.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Окремим граням творчості Мирослава Антоновича і Йосипа Гошуляка присвятили свої праці і публікації В. Витвицький [2], А. Рудницький [13], С. Максимюк [8], Я. Розумний [10 – 12], З. Штундер [14] та ін. Значне місце займають також книжки, підготовлені до друку співаком Йосипом Гошуляком [3; 9]. Але творча співпраця двох музикантів висвітлена доволі фрагментарно, що вимагає окремого вивчення.

Мета статті – дослідити аспекти творчої співпраці знаних представників української музичної діаспори – хорового диригента і музиколога Мирослава Антоновича і співака (бас) Йосипа Гошуляка.

Виклад основного матеріалу. Видатний хоровий диригент, доктор музикології, засновник і керівник славного “Візантійського хору” з Утрехта (Нідерланди), професор Утрехтського університету, володар багатьох нагород Мирослав Антонович (1917 – 2006) був також знаним оперним співаком.

Уродженець мальовничого міста Долини ще у дитинстві проявив свої співочі здібності. Студіюючи музикознавство у професора

А. Хибинського у Львівському університеті й навчаючись співу в Одарки Бандрівської та гри на фортепіано у Нестора Нижанківського у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові, М. Антонович здобув визнання співака-соліста.

Наприкінці 1930-х років з’явилося доволі багато талановитих і голосистих молодих виконавців. У 1938 році дирекція Львівського Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка і СУПРОМ оголосили конкурс молодих українських співаків, до якого зголосилося 12 учасників, серед яких були Мирослав Антонович, Лев Рейнарович, Теодор Юськів, Мирослав Старицький, Любомир Мацюк та ін. Журі очолював В. Барвінський, а допомагали йому В. Витвицький, Р. Савицький, М. Колесса, М. Сабат-Свірська, О. Бандрівська. Василь Витвицький згадував у своїх спогадах доволі високий рівень тодішнього змагання, вимогливий вибір програм і високу мистецьку якість їхнього виконання [2, 54]. Перше місце у конкурсі здобув Теодор Юськів, Мирослав Антонович – відзначений премією.

Від цього часу М. Антонович почав виступати як співак-баритон з різноманітними хоровими колективами, як “Львівський Боян” (стипендіатом якого був), “Сурма”. Про один із таких концертів, який відбувся 22 травня 1939 року, залишив яскравий спогад С. Людкевич і зазначив, що в програмі брали участь молоді співаки-солісти: С. Крацило (сопрано), Л. Мацюк (тенор) і М. Антонович (баритон) й наголосив, що вони “держались у солоспівах та вокальному терцеті Б. Кудрика зовсім добре” [7, 616].

Варто наголосити, що на львівському радіо в 1938 році утворився “Ансамбль Солістів”, яким диригував і був його солістом Мирослав

МИСТЕЦЬКІ ВЗАЄМИНИ МИРОСЛАВА АНТОНОВИЧА І ЙОСИПА ГОШУЛЯКА – ВІДОМИХ МУЗИКАНТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

Антонович. Тут постійно працювали оперні співаки Іван Романовський, Євгенія Ласовська, Марія Сабат-Свірська, Мирослав Старицький, Люба Німців. Ансамбль давав і самостійні концерти, брав участь в літературно-музичних передачах. Тоді ж Мирослав Антонович доволі часто виступав як соліст у супроводі відомої піаністки Дарії Гординської-Каранович, гастролюючи у Львові, Відні, Празі, Брно, Берліні [6, 170].

В роки німецької окупації музичне життя в Галичині розвивалось доволі інтенсивно. У Львові активно працювала Спілка українських музик, до якої 3 листопада 1941 року під час проведення загальних установчих зборів прийнято 61 особу і 5 членів-кандидатів. Головою Спілки став С. Людкевич, М. Антонович був обраний членом правління разом із З. Лиськом, В. Витвицьким, В. Цісіком, а до контрольної комісії увійшли В. Барвінський і Т. Шухевич. Спілка планувала оживлення концертного життя, організацію симфонічного оркестра і музичних радіопередач, адже численні гастролі музикантів-виконавців у цей час були припинені [14, 25].

Серед улюблених композиторів М. Антоновича був С. Людкевич, про творчість якого в 1980 році він видав у Римі нарис “Станіслав Людкевич композитор, музиколог”. Втім, ще у 1942 році українські співаки виконували музику С. Людкевича у Відні, Граці і Берліні. Концерти влаштували колишні вихованці Львівського Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка – піаністка Дарія Гординська-Каранович, співаки Ольга Сушко (сопрано), Мирослав Антонович (баритон), Мирослав Старицький (тенор), піаністка Наталія Ляхович [14, 31].

Виїхавши під час Другої світової війни до Відня, Мирослав Антонович вчився мистецтва співу в професора Гуннара Граруда – норвежця за походженням, який відчував до українців велику симпатію, цікавився історією України. Для вихідців з України професор давав безкоштовні лекції, допомагав у навчанні й праці. М. Антонович після студій витримав іспит перед державною австрійською комісією і став оперним артистом у театрі Лінца, а згодом Ліцманштата, виконуючи провідні партії в операх Дж. Верді, Р. Вагнера, д'Альбера, а також керував хором української католицької семінарії у Гішенборзі. Виїхавши разом зі семінаристами у 1948 році до Нідерландів, до монастиря отців Августинів, що в Кулемборзі, активно концертував і запізнався із земляком, студентом семінарії Йосипом Гошуляком, уродженцем Тернопільщини.

Примітно, що Йосип Гошуляк могутність свого голосу, глибину таланту, багатство зацікавлень і

любов до пісні розкрив у собі завдячуючи найріднішій людині – матері, а духовні джерела його творчості, звичайно, віднайшли свій початок у Богослужіннях, церковному співі, які пізніше визначили подальші студії в духовній семінарії (Станіславів-Німеччина-Голландія), а згодом і навчання в Амстердамській і Торонтській консерваторіях (педагоги – Дометій Йоха-Березинець, Анна Ель-Тур, Джіна Чіна). Репертуар співака охоплює понад 30 класичних оперних арій, ряд вокальних камерних творів, українську класику, до якої входять і композиції на вірші Т. Шевченка (34 солоспіви) й Івана Франка (15), народні пісні.

Дискографія співака Йосипа Гошуляка налічує три платівки, дві аудіокасети і п'ять компактдисків. І, звичайно, провідне місце займає платівка “Йосип Гошуляк – українська клясика”, випущена в Торонто фірмою RCA в 1967 році. Друга платівка з'явилась у 1976 році під назвою “Басові арії і монологи”, а третій альбом вокальних творів Й. Гошуляка, який побачив світ у 1982 році, містить композиції українських авторів до поезії Т. Шевченка і з'явився під назвою “Тарас Шевченко – великий бард в пісні”.

Варто зазначити, що творча співпраця двох митців, яка зав'язалась ще далекою 1948, тривала понад сорок років. У листі від 24 травня 2010 року до авторів цієї розвідки Йосип Гошуляк з великою шаную написав, що його спілкування з п. М. Антоновичем у духовній семінарії “базувалось на щоденних зустрічах, дискусіях на тему музики та особливо над пісенним хоровим репертуаром для нашого хору. У семінарії я був єдиний, з ким диригент, знаючи про мою музичну освіту радо і щиро спілкувався та радився. Очевидно я був радий цьому, адже молодий студент богословії, а також, рівночасно (за дозволом ректора) я вчився в Королівській музичній консерваторії (м. Амстердам), де успішно продовжував навчання. А спілкування з п. Антоновичем-музикознавцем давало мені багато досвіду в музично-вокальному мистецтві... Ці зустрічі доповнювали мої нелегкі змагання на чужині – безмежно. Бадьорили, давали надії на прямування в музичній діяльності до вершин, значно підтримали мої бажання працювати в діаспорі і для добра нашої рідної української музичної культури” [5]. Власне, про цей час та Й. Гошуляка-студента згадує і науковець, побратим співака зі студентської пори Ярослав Розумний (Канада) (студії із теології в Німеччині та Голандії, а згодом в Оттавському університеті (Канада): “як колега-студент він був загально шанований за свою чесність, відкрите

МИСТЕЦЬКІ ВЗАЄМИНИ МИРОСЛАВА АНТОНОВИЧА І ЙОСИПА ГОШУЛЯКА – ВІДОМИХ МУЗИКАНТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

товариське ставлення до всіх – старших і молодших – та за його завжди погідний, веселий настрій. Був він респектований і своїми професорами й настоятелями, а відрізняла його від багатьох інших не часта прикмета людського характеру – радіти успіхам своїх колег” [12, 11].

Примітно, що і Йосип Гошуляк, і Ярослав Розумний належали до студентського хору Української Католицької Духовної Семінарії в Кулемборгу (Голандія) під орудою проф. М. Антоновича, де співали Літургію, українські духовні та світські пісні, завойовуючи визнання для українського народу. Цей колектив у Голандії, де семінаристів називали “росіянами” крім Богослужбової та концертної діяльності проводив і містку місійну працю – розповідати голландцям про Україну, її історію, культуру, звичаї і, як зазначив Я. Розумний “піснюю їм доказати, що ми не діти Петра I, якого вони вчили кораблі будувати для нової імперії, а зовсім інші – їхні південні сусіди” [12, 11].

Про заснування, діяльність хору семінаристів та співпрацю з молодим співаком Й. Гошуляком довідуємось із ґрунтовної публікації проф. М. Антоновича “Праця з хором в Українській Католицькій Духовній Семінарії в Кулемборгу” [1], яка побачила світ 1953 року в голландській пресі. У духовних семінаріях загалом присвячували велику увагу хоровому співу. Насамперед, спів має величезне значення в українських Богослужбових, він ушляхетнює людину, й як зазначав М. Антонович, спів з найдавніших часів займає “важне місце в житті української людини, є її нерозлучним другом у радості й горю, у щасті й неволі” [1]. Музикознавець окреслив ще одне надважливе завдання піднесення рівня співочого мистецтва у чужинському середовищі. Адже хоровий спів питомців Української Духовної Семінарії спочатку в Німеччині, а згодом в Голандії був покликаний репрезентувати українську націю, її Церкву, культуру. В ситуації повної невідомості треба було зацікавити світ, “спонукати його прислухатись і приглядатись до українців, призадуматись над українською проблематикою та з’єднати прихильність до української справи” [1]. А здійснити можна ці завдання тільки успіхами в ділянці духовного життя, мистецтва і науки. Провід Української Духовної Семінарії в Кулемборзі і ректор о. митрат О. Малиновський з особливою дбайливістю ставились до хору питомців і музичного життя семінарії.

Хор складався із 20 – 30 семінаристів, а між ними були й такі, що не мали виробленого ні голосу, ні слуху. Втім, як зазначав диригент М. Антонович,

“були там і дуже добрі голоси, як бас Й. Гошуляк, тенор Рушак та ще кілька питомців з добрими голосовими та музичними “завдатками” [1]. Йосип Гошуляк згадує, що “співпраця з М. Антоновичем тісно пов’язана з нашими репетиціями хору та мною, як постійним солістом. Ми готувались до концертів по майже всіх закутках невеликої Голландії... На той час, маючи вже добрі музично-вокальні задатки, я був радий висловлювати мої зауваги диригентові (часто окремо) до деяких хорових композицій, які готувались до концертних програм. Я швидко відчув, що проф. Антонович радо спілкується зі мною, ділиться своїм знанням і досвідом та часто говорив мені: “Ви, пророкую, в музиці досягнете вершин...” [4].

Підбір репертуару залежав від виступів на тих чи інших святах, “академіях”, від нотного матеріалу, яким володів диригент та від вокально-музичних можливостей хору. Переважно це були твори Д. Бортнянського, М. Вербицького, Д. Січинського, літургійні композиції чеха А. Нанке, українські народні пісні. Про свою наполегливу працю над поновленням репертуару проф. М. Антонович згадував, що “деякі київські літургійні співи вдалося роздобути тут на Заході, де вони були знані як твори російської музики; деякі літургійні співи й пісні записав з пам’яті, а деякі старовинні літургійні мелодії доводилося самому опрацьовувати для хору і то опрацьовувати так, щоб вони і нав’язувалися до традиційних українських літургійних співів, і щоб ці обробки були якнайпростіші, так, щоб їх скоро вивчили навіть найменше завансовані члени хору” [1].

Диригент всю свою увагу зосереджував на максимальному розвитку голосових і музичних даних кожного члена хору, даючи хористам індивідуальні лекції співу. Гуртові заняття проводилися у вівторок і п’ятницю від 17.30 до 19.30 години, а в інші дні крім суботи і неділі – індивідуальні лекції співу. В персональній роботі диригент з кожним виконавцем використовував різні вправи, адже був переконаний, що на початку науки співу, вправи, які для одних вихованців дають набагато кращі результати, для інших майже не приносять ніякої користі. Для кожного питомця диригент вишукував індивідуально найбільш вигідні голосні й приголосні та найдоступнішу висоту для вправ, усуваючи голосові нерівності, інтонаційні труднощі, розбудовуючи силу й повноту голосів, їхню динамічну гнучкість та забарвлення. З великим почуттям поваги й піднесення про такі миті спілкування з мистецтвом та професором М. Антоновичем згадує Й. Гошуляк у своєму

МИСТЕЦЬКІ ВЗАЄМИНИ МИРОСЛАВА АНТОНОВИЧА І ЙОСИПА ГОШУЛЯКА – ВІДОМИХ МУЗИКАНТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

листі до авторів розвідки: “Він був музикознавцем, диригентом, солістом старшої за мене генерації, з великим знанням та досвідом, мені ж, молодикові в ділянці музики, слухати його розповідей, спогадів, спілкуватись на високому рівні – було і честю, і великою поміччю. Наші зустрічі-розмови були майже коженденні в умовах духовної семінарії, де завжди царює спокій, мир і тишина. Тому проби хору мали окремих привілей, бодай на той час коли відбувались співи-репетиції” [4]. Така праця диригента і співаків виявилася плідною.

Перший виступ хору семінаристів відбувся під час офіційного відкриття-інавгурації Української Духовної Семінарії у червні 1948 року. У місцевій газеті “Saint Barbara clock” від 21 червня 1948 року з’явилася велика рецензія на ці урочистості, де, зокрема, зазначалося, що: “Поміж промовама виступав хор українських теологів. Ми були особливо вражені тими співами. З великим талантом провадить диригент свій хор. Він грається з ним і виводить найделікатніші нюанси. Виконання опановане, причому голоси звучать в чудовій взаєморівновазі” [1]. Зацікавлення хором зростало і вже 15 та 16 липня 1948 року відбулися два прилюдні концерти колективу. Програму вечорів складала хорові твори Д. Бортнянського (Псалом 20 (21), Д. Котка (Через поле), Д. Січинського (Да исполнятся), А. Новохатського (Отче наш) – соліст Й. Гошуляк, П. Ніщинського (Закувала та сива зозуля), в’язанка стрілецьких пісень М. Гайворонського, М. Лисенка (Ой пуцу я кониченька), О. Нижанківського (Гуляли), С. Людкевича (Ой, Морозе), І. Недільського (Засяло сонце). Для урізноманітнення програми Мирослав Антонович виконував солоспіви, акомпануючи собі на фортепіано – “Степ” Я. Степового, “Ой, Дніпре”, “Гетьмани” і “Безмежнеє поле” М. Лисенка. Відгуки у місцевій пресі містили такі захопливі звороти: “Согні кулемборжців, що в четвер у вечері виповнили прекрасну авлю монастиря о. Августинців, щоб послухати співу українських студентів Семінарії, мали повну насолоду... Вони виконували свої пісні з таким опануванням голосу й співочої техніки, що межувало з неймовірністю. Тихо й м’яко в їхньому піяно, сильно й милозвучно в їхньому форте вони становили ансамбль, який рідко можна стрінути. Диригента проф. Мирослава Антоновича при його виступах зустрінуто сердечними оплесками. Короткий удар на фортепіяні – і тоді плив спів спочатку тихо, але наростаючи до могутнього звучання, а тоді знову майже таємничим способом завмираючи в тихому піяніссімо, що його присутні (на залі)

вислухували з запертим віддихом” [1].

Доволі швидко добра слава про Українську Духовну Семінарію в Кулемборгу поширилася по всій Голландії. З різних сторін країни почали приїжджати люди, щоб побувати на українських Богослуженнях, послухати спів хору. Щораз частіше з’являлись запрошення відправити українську Літургію чи дати концерт хорового колективу в різних місцевостях. Слід згадати й численні виступи хору в ефірі голландського радіо. Відправи і концерти відбувались у містах Венльо, Рурмонді, Немегені, Амстердамі, Ден Бос, Зутфені. Тогочасна голландська преса (“De Tijd”, “Dagblad”, “Saint Barbara clock”) рясніла схвальними відгуками, а в українському часописі “Українська Трибуна” від 10 лютого 1949 року зазначалось, що за вісім місяців побуту в Голландії “часті концерти хору під орудою М. Антоновича причинилися до розпропагування Духовної Семінарії як української установи, а українське богослужіння, пісня і коляда відкривають для неї не лише двері численних католицьких монастирів, але й несуть її ім’я та працю до маси слухачів голляндського радіо” [1].

Свою релігійну і культурну місію хор питомців семінарії виконував до кінця 1950 року. У зв’язку з висвяченням молодих священників кількість семінаристів вагомо зменшилася. Професори і студенти роз’їжджались до європейських країн, Америки та Австралії, серед яких був і Йосип Гошуляк, доля якого закинула до Канади. “Кусок України в Голландії”, так називали голландці Українську Духовну Семінарію в Кулемборзі [10]. Як зазначав у своїй статті М. Антонович: “У Голляндії залишилися гарні спомини про співуче українське духовенство, про Українську Духовну Семінарію у Кулемборгу та її хор. Пророблена праця не була даремно, а розбуджене зацікавлення українськими Богослужіннями та українськими піснями не зникло враз із Семінарією...” [1]. А вже у 1951 році був створений “Візантійський хор”.

Йосип Гошуляк, співаючи в хорі семінаристів під орудою М. Антоновича, здійснив запис як соліст хору кількох творів – дві касети (по 10 хв.), зроблений на радіо Гілверсум в Кулемборзі 15 жовтня 1948 року [8, 251].

Згодом Мирослав Антонович заснував винятковий “Візантійський хор” в Утрехті (Голландія), складений виключно з голляндців. Під орудою маестро Антоновича хор плекав із замилюванням українську церковну і світську музику і гастролював по світу, співаючи чистою українською мовою. Про майстерність цього колективу зазначав у своєму листі до Йосипа Гошуляка музикознавець Павло Маценко, пишучи,

МИСТЕЦЬКІ ВЗАЄМИНИ МИРОСЛАВА АНТОНОВИЧА І ЙОСИПА ГОШУЛЯКА – ВІДОМИХ МУЗИКАНТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

що “навіть наші чоловічі хори не мають такої дикції” [3, 396].

Продовжуючи розмову про записи “Візантійського хору”, варто зазначити, що фірма “Десса” записала в Європі, а видала в Америці стереоплатівку “Українські народні пісні” DL – 75047 з піснями в мистецькій обробці М. Антоновича “Ой зійшла зоря”, “І шумить, і гуде”, “Від Києва”, “Ревуха”, “Ой, Морозе”, гімн “Ще не вмерла Україна”, “Ой тужу я”, “Журавлі”, “На городі”, “Думи мої”, “Куріпочка”, “Серенада”. Як зазначає дослідник українського звукозапису Степан Максимюк, “видання з мистецької і технічної сторони бездоганне” [8, 89]. В 1959 році “Візантійський хор” здійснив запис пісні М.Гайворонського “Ой нагнувся дуб високий” на фірмі RCA “Disel” в Бельгії. На платівках у 1960-х роках було записано “Ізбави от бід” Д. Борзнянського в обробці А. Гнатишина на фірмі (CD ALBUM 39) “Хвилі Дністра”, згодом “Слава Єдинородний”, “Іже Херувими” і “Многая літа” фірмою “Omega international” CAS 19 – 20, а також “Іже Херувими” фірмою “Te Deum”. У 1990 році, вже в Україні, на студії “Кобза” у виконанні “Візантійського хору” під орудою М. Антоновича записано “Буде ім’я Господнє” та “Іже Херувими”. Всі ці записи зберегли для нас прекрасне, майстерне, барвисте, глибоко вдумливе виконання духовної і світської хорової музики.

Повертаючись до співпраці Мирослава Антоновича з Йосипом Гошуляком слід звернути увагу на листування митців, з якого черпаємо чимало глибоко патріотичних, інтелектуально насичених думок, прагнень працювати для української культури. Це листування було опубліковане у книжці спогадів Йосипа Гошуляка “Й свого не цурайтесь”, що побачила світ в Україні 1995 року [3, 233 – 240].

Із цікавого листування довідуємось про їхній пам’ятний спільний виступ влітку 1969 року на урочистому посвяченні церкви Св. Софії в Римі, де “Візантійський хор” М. Антоновича і Й. Гошуляк виконали “Отче наш” Новохатського. В листі від 14 грудня 1969 року Мирослав Антонович високо оцінив співпрацю свого хору зі співаком Й. Гошуляком у Римі, а також привітав з появою першої платівки: “Особливо припала мені до серця Ваша інтерпретація українських пісень” [3, 234]. Всі ці пісні М. Антонович колись співав сам і захоплений як голосом Й. Гошуляка, так і його виконанням. Завдяки М. Антоновичу перша платівка співака потрапила до фонотеки Музикологічного інституту Утрехтського університету.

В 1975 році відбулася триумфальна поїздка “Візантійського хору” Канадою і Америкою. Варто читати з яким запалом пише про цю зустріч Й. Гошуляк до свого професора і висловлює щире захоплення і вітання з успішними виступами колективу й чудовими відгуками.

Після отримання нової платівки Йосипа Гошуляка в супроводі симфонічного оркестру Мирослав Антонович особливо відзначив “зразкове і потрясаюче виконання поеми “Чернець” (музика М. Вериківського)” [3, 239], стверджуючи, що це велике надбання, яким мають гордитись всі українці.

З листів М. Антоновича до Й. Гошуляка довідуємось також про святкування 20 та 25-річного ювілею “Візантійського хору”, його музикознавчу працю, музикологічні лекції, участь професора в різноманітних конгресах музикологів в Оксфорді, Нью-Йорку, Зальцбурзі, Утрехті, в свою чергу Й. Гошуляк у листах розповідав про ситуацію як релігійну, так і мистецьку в українських колах в Канаді, проблеми, здобутки і завжди обидва митці вибудовували перспективу щодо спільних концертних виступів.

Висновки. Багаторічна творча співпраця двох видатних представників українського музичного мистецтва, які переважно творили, живучи в іншомовному середовищі, постає прикладом для новітніх поколінь українців, їхні мистецькі здобутки на ниві музикології, виконавства, звукозапису є неоціненним скарбом посеред величезних надбань української культури.

1. Антонович М. Праця з хором в Українській Католицькій Духовній Семінарії в Кулемборгу / Українська Трибуна. – 1953. – 10 лютого; De Taid. – 1953. – 28 лютого.

2. Витвицький В. Музичними шляхами. – Нью-Йорк: Сучасність, 1989. – С. 54.

3. Гошуляк Й. Й свого не цурайтесь: Спогади, листування, матеріали. – Львів: Каменяр, 1995. – 590 с.

4. Гошуляк Й. Лист до О. Німілович і Л. Філоненка від 15 квітня 2010 року. – Зберігається в архівах авторів.

5. Гошуляк Й. Лист до О. Німілович і Л. Філоненка від 24 травня 2010 року. – Зберігається в архівах авторів.

6. Кашкадамова Н. Фортеп’яне мистецтво у Львові. – Тернопіль: СМП “АСТОН”, 2001. – 400 с.

7. Людкевич С. Концерт хорів “Львівський Боян” і “Сурма” // Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи / Упор. З. Штундер. – Т. 2. – Львів: Дивосвіт, 2000. – С. 616.

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ І ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

8. Максимюк С. З історії українського звукозапису та дискографії. – Львів-Вашингтон, 2003. – 287 с.
9. Пісні, думи та романси з репертуару Йосипа Гошуляка. – Тернопіль: ДЖУРА, 1999. – 235 с.
10. Розумний Я. Голляндці по-нашому... // *Christian Voice*. – 1951.; *Ukrainian Magazine*. – 1975. – № 81 – 82. – May-September.
11. Розумний Я. Успішна дисертація українського музикознавця // *Christian Voice*. – 1951. – № 31 (134). – August 5.
12. Розумний Я. *Per aspera ad astra* (до 85-річчя Йосипа Гошуляка) // *Науковий вісник Манітобського університету*. – *Winnipeg*, 2007. – С. 10 – 21.
13. Рудницький А. *Українська музика: історико-критичний огляд*. – Мюнхен: *Дніпрова хвиля*, 1963. – 407 с.
14. Штундер З. *Станіслав Людкевич. Життя і творчість (1939 – 1979)*. – Жовква: *Місіонер*, 2009. – Т. II. – 357 с.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2011

УДК 373.5.035.3

Володимир Леськів, кандидат технічних наук, доцент

Дмитро Леськів, магістр Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ І ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

У статті приводиться один з можливих варіантів покращення підготовки випускників основної школи в галузі “Технологія” з метою свідомого підходу до вибору майбутньої сфери діяльності. Пропонується розділити цей курс на три етапи: “Трудове навчання”, “Основи техніки” і “Основи технології”.

Ключові слова: виробнича сфера, виробничі процеси, графічна грамота, профорієнтація, технології, технологічна підготовка, трудове навчання.

Літ. 7.

Постановка проблеми. Розвиток науково-технічного прогресу вимагає змін у системі освіти і особливо у професійній орієнтації підрастаючого покоління. Тому що без змін у системі освіти не буде дальшого розвитку науки і, відповідно, технічного прогресу суспільства. Важливу роль у цьому питанні займає система трудової підготовки учнів у школі. Дискусії щодо ролі трудового навчання у школі дають підставу стверджувати що “в нових умовах соціального економічного розвитку України існуюча система трудової підготовки вичерпала свої можливості” [6].

На жаль зміни в системі освіти за останні десятиліття привели до зменшення числа годин трудового навчання, фізики, математики. І як результат “суцільна гуманітаризація, як і минула політехнізація та мізерне матеріальне забезпечення працівників виробництва призвели до того, що сучасна молодь апріорі не бажає обирати технічні спеціальності, особливо робітничі” [1].

Мета статті. Запропонувати один з можливих варіантів покращення технологічної підготовки випускників основної школи.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що всі активні члени суспільства зайняті у виробничій

і невиробничій сферах діяльності. І якщо розглянути розподіл працюючих між цими сферами в кінці 80-х років минулого століття у двох великих державах світу США і СРСР то видно наступне: промисловість (включаючи будівництво) у США – 22,2%, а у СРСР – 40,4%, сільське господарство у США – 2,7%, а у СРСР – 19,3%, обслуговуюча праця у США – 75,1% а у СРСР – 40,3%. [4]. Такий розподіл у США був можливий за рахунок кращої організації виробництва і високої продуктивності праці у промисловості і особливо у сільському господарстві. А в СРСР значна частина працюючих (особливо на території України) була зайнята в оборонній промисловості і предметів споживання вироблялось недостатньо.

У перспективі в зв'язку з автоматизацією виробничих процесів, переходом на ресурсозберігаючі, безвідходні, наукомісткі технології кількість працюючих у виробничій сфері буде зменшуватись [6]. У світі вже працюють “малолюдні” а в перспективі будуть працювати і “безлюдні” виробництва. Але в Україні ще до цього, на жаль, далеко тому, що впровадження таких виробництв вимагає значних затрат капіталу. І при дешевій робочій силі в Україні це часто власникам промислових підприємств не вигідно.